

МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«ПРІОРИТЕТНІ ЗАВДАННЯ
СУЧАСНОЇ ФІЛОЛОГІЇ І ЛІНГВІСТИКИ»**

(16-17 грудня 2022 р.)

Хмельницький
2022

УДК 80+81"313"(063)
П 76

Пріоритетні завдання сучасної філології і лінгвістики. Матеріали науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 16-17 грудня 2022 р.). – Одеса: Видавництво «Молодий вчений», 2022. – 56 с.
ISBN 978-617-8074-32-6

У збірнику представлені матеріали науково-практичної конференції «Пріоритетні завдання сучасної філології і лінгвістики». Розглядаються загальні питання української мови і літератури, романських, германських та інших мов, теорії і практики перекладу та інші.

Збірник призначено для науковців, викладачів, аспірантів та студентів, які цікавляться філологічними науками, а також для широкого кола читачів.

УДК 80+81"313"(063)

ЗМІСТ

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

Головач В.А.

СУЧАСНИЙ ЕРГОНІМІКОН М. УЖГОРОДА:
ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ ТА СЕМАНТИКИ 5

Груздьева О.В., Ловейко Т.В.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ
СПРЯМУВАННЯМ) У СТУДЕНТІВ ФАХОВИХ КОЛЕДЖІВ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ЖУРНАЛІСТИКА» 10

Лебеденко С.О.

СПЕЦІАЛЬНО-ТЕХНІЧНІ ТЕРМІНИ
ЯК ЗАКОНОДАВЧІ У МОВІ ПРАВА 14

РОМАНСЬКІ, ГЕРМАНСЬКІ ТА ІНШІ МОВИ

Берегеч О.І.

ЛІНГВАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ СУЧАСНОГО
АМЕРИКАНСЬКОГО ВАРІАНТУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ
У БРИТАНСЬКОМУ ДИСКУРСІ МАС-МЕДІЯ 19

Каршук Ф.В.

СЕМАНТИКА УСТАЛЕНИХ ПОРІВНЯНЬ
(НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ) 24

Король В.В., Левицька В.С.

ПРОЕКТНИЙ МЕТОД, ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ
ФОРМУВАННЯ ПРІОРИТЕТНИХ ЗАВДАНЬ
СУЧАСНОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЛІНГВІСТИКИ 29

Парчевська Д.Д.

СПОСОБИ ПЕРЕДАЧІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ
СТРУКТУРНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФРАНЦУЗЬКИХ ТЕРМІНІВ
(НА МАТЕРІАЛІ ПАТЕНТУ НА ВИНАХІД СА 2970513
НАБІР ДЛЯ ПРИГОТУВАННЯ ДИТЯЧОГО ХАРЧУВАННЯ
ДЛЯ НОВОНАРОДЖЕНИХ) 34

Sabat Svitlana

CRITICAL THINKING SKILLS
IN THE ENGLISH LANGUAGE CLASSROOM..... 39

**ТЕОРІЯ ЛІТЕРАТУРИ,
ПОРІВНЯЛЬНЕ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО**

Цвінська Ю.В.

МЕТРИЧНІ ТА РИТМІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ
РАННЬОЇ ПОЕЗІЇ СЕРГІЯ ЖАДАНА..... 42

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ

Zornytskyi Andrii

ON POSSIBLE CONTEXTUAL EQUIVALENTS
FOR CERTAIN TERMS IN MIKHAIL BULGAKOV'S NOVEL
'THE MASTER AND MARGARITA'
AS TRANSLATED INTO ENGLISH..... 46

Ісакова А.К.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ
«ГРА СЛІВ» В НАУКОВІЙ ПАРАДИГМІ 51

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

Головач В.А.

студентка,

Науковий керівник: Шкурко Г.В.

кандидат філологічних наук, доцент,

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

СУЧАСНИЙ ЕРГОНІМІКОН М. УЖГОРОДА: ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ ТА СЕМАНТИКИ

Розвиток бізнесу на початку ХХІ століття тісно пов'язаний із концептуальним навантаженням закладів, адже привернути увагу в умовах конкурентного середовища можна лише якоюсь особливістю. Не менш важливою у цьому процесі є номінація закладу, адже саме назва справляє перше враження на потенційного клієнта. Для мовознавства процес найменування закладів та організацій є важливим із кількох причин. Перш за все, він показує тенденції назвотворення в сучасному суспільстві. Популяризація назв іншомовного походження, використання діалектизмів для номінації закладів, поодинокі вживання русизмів та порушення мовних норм сучасної української літературної мови – так виглядає перелік процесів номінації українських закладів. Аналіз ергонімікону дозволяє простежити й оформлення найменувань: поєднання кириличного та латинографічного записів, гру слів, використання великих літер, хештегів тощо.

Власні назви організацій, установ, закладів дослідники йменують по-різному: *ергонім* (Ф. Алістанова, А. Беспалова, З. Бузинова, М. Голомидова, С. Земскова, Г. Зимовець, О. Мікіна, Н. Подольська, Т. Романова, О. Суперанська, М. Цілина, С. Шестакова, М. Шимкевич), *фірмонім* (О. Белей, В. Коршунова, Т. Ніколаєва), *назва комерційного підприємства* (Д. Яловець-Коновалова), *ергоурбонім* (Р. Козлов, Ю. Вайрах) тощо.

Традиційно, ергонім – це «власна назва певного об'єднання людей: організації, партії, установи, закладу та под., зокрема магазину, перукарні, ресторану та ін.» [1, с. 85–86].

Ергоніми м. Ужгорода на сучасному етапі, за винятком досліджень Олега Белея (аналіз назв 1990–1998 рр.) [2], Марії Романюк (аналіз назв 1999–2004 рр.) [3] та Людмили Нуждак (характеристика крізь призму еколінгвістики) [4], ще не були детально аналізовані, тому наше дослідження є актуальним та має наукову новизну. Об'єктом аналізу є власні назви м. Ужгорода, що функціонують у 2022 р. Метою дослідження є структурно-семантична характеристика сучасного ергонімікону м. Ужгорода.

Серед зібраних назв закладів м. Ужгорода розглянемо найменування, які, на нашу думку, є найбільш цікавими з точки зору лінгвістики та привабливими для клієнта водночас.

«*Альтаір*» – однокомпонентне найменування, кирилична назва, утворена внаслідок трансонімізації астроніма *Альтаір* (зірка). Вбачаємо порушення мовної норми: іншомовну назву передано неправильно. Найменування не визначає специфіки закладу: йменує магазин посуду, декору та сувенірів.

«*GadgiK*» – однокомпонентна, латинографічна назва, утворена внаслідок онімізації англійського слова *gadget* (укр. *гаджет* ‘портативний технічний пристрій або засіб із застосуванням високих технологій’ [5, т. 3, с. 419]) із додаванням демінутивного суфікса *-ik* на зразок українського словотворення (*столік*, *стілчик*). Найменування вказує на специфіку закладу: називає магазин із технікою та мобільними аксесуарами.

«*YeahNot*» – однокомпонентна, латинографічна назва, утворена внаслідок злиття двох основ англійських слів *yeah* ‘так’ та *not* ‘ні’. Цікавою є гра слів, оскільки мова йде не про вибір. Символом закладу є тварина *снот*. Найменування належить закладу харчування, не визначає його специфіки.

«*Шіковно*» – однокомпонентна назва, утворена внаслідок онімізації діалектного апелятива закарп. *шікóвно*, *шикóвно* ‘присл. до *шикóвний* – спритний, енергійний, швидкий’ [6, с. 586]. Найменування вказує на специфіку закладу: ресторан фаст-фуду.

«*Duffort*» – однокомпонентна, іншомовна назва, утворена внаслідок онімізації діалектного апелятива закарп. *дúфорт* ‘прохід’ (від нім. *Durchfahrt* т.с.) через місце розміщення кав’ярні.

«*KREDENC*» – однокомпонентне, латинографічне найменування, утворене внаслідок онімізації діалектного апелятива закарп. *крéдени* ‘шафа для посуду, кухонний буфет’ [6, с. 206]. Через ряд асоціацій із затишком, комфортом назва йменує кав’ярню та концептуально розкриває специфіку закладу.

«*СирВина*» – однокомпонентне найменування, утворене внаслідок злиття двох основ *сири* і *вина*. Здається, що ергонім утворений від апелятива *сировина* ‘вихідний матеріал’, але внаслідок гри слів можна зрозуміти і концептуальне навантаження назви: дегустаційний зал сирів та вин.

«*УнгварЪскій*» – однокомпонентне найменування, утворене внаслідок онімізації ад’єктива *унгварський* (від угор. *Ungvár* ‘Ужгород’). Вбачаємо використання літери *ер* із метою підкреслення автентичності готельного комплексу. Має місце й порушення мовної норми: прикметники твердої групи мають закінчення *-ий*. Латинографічний варіант назви виглядає як «*UNGVARSKIY*».

«*Tatou*» – однокомпонентне найменування, утворене внаслідок онімізації діалектного апелятива закарп. *tátou* ‘чоловік, який любить повчати; філософ’ [6, с. 485]. Назва може вказувати на характеристику власника, проте не на специфіку закладу: це ресторан.

«*КІФЛИК МАРКЕТ*» – двокомпонентне найменування, утворене внаслідок онімізації апелятивів закарп. *кіфлик* ‘рогалик’ [6, с. 192] та *маркет* ‘магазин’. Назва вказує на специфіку закладу: продовольчий магазин.

«*korZINA*» – однокомпонентне, латинографічне найменування відапелятивного походження, утворене внаслідок злиття апелятива *корзина* та антропоніма *Зіна*. Вбачаємо порушення мовної норми: назва починається з маленької літери. Найменування вказує на специфіку закладу: продуктовий магазин.

«*LABDA*» – однокомпонентна, латинографічна назва відапелятивного походження – закарп. діал. *ла́бда*, *ло́бда* ‘м’яч’. Найменування вказує на специфіку закладу: заклад, де можна дивитися футбол.

«ФРИШТИК» – однокомпонентна назва, утворена внаслідок онімізації діалектного апелятива закарп. *фрїштик*, *фрїштик* ‘сніданок’, пор. нім. *frühstück* т.с. [6, с. 562]. Найменування вказує на специфіку закладу: кафе-їдальня.

«FOOD VARYSH» – двокомпонентне найменування, частково англомовна латинографічна назва, утворена внаслідок онімізації апелятива англійського походження *food* ‘їжа’ та діалектного апелятива закарп. *в́ариш*, *в́ареш* ‘місто’ [6, с. 44]. Найменування вказує на специфіку закладу: їдальня.

«PANNONIA» – однокомпонентна, латинографічна запозичена назва, утворена внаслідок трансонімізації топоніма *Паннонія* ‘провінція Римської імперії’. Найменування не вказує на специфіку закладу: торговий центр.

«iFranko» – однокомпонентна, латинографічна назва, утворена внаслідок трансонімізації антропоніма *Франко* (префікс *i* додано з метою гри слів типу *iPhone*). Найменування вказує на специфіку закладу: магазин товарів торгової марки «Apple».

«Хліб з маслом» – багатокомпонентне найменування типу іменник + прийменник + іменник, утворене внаслідок онімізації апелятивів *хліб*, *масло* з прийменником *з*. Семантика прозора: назва йменує кафе.

Отже, сучасний ергонімікон м. Ужгорода репрезентований одно- та багатокомпонентними конструкціями. Серед них представлені як кириличні, так і латинографічні назви. Поширеним є утворення найменувань на основі онімізації діалектних апелятивів. Вважаємо це природним процесом, зумовленим бажанням власників бізнесу зберегти туристичну привабливість Ужгорода – обласного центру Закарпатської області. З приводу семантичного зв'язку між назвою та позначуванним закладом спостерігаємо неоднозначність. Отже, сучасний ергонімікон м. Ужгорода надзвичайно різноманітний, характеризується різними семантичними змінами, тому потребує детального лінгвістичного аналізу.

Список використаних джерел:

1. Бучко Д.Г., Ткачова Н.В. Словник української ономастичної термінології. Харків : Ранок-НТ, 2012. 256 с.

2. Белей О.О. Сучасна українська ергонімія (на матеріалі власних назв підприємств Закарпатської області) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – українська мова; Львівський національний університет ім. Івана Франка. Львів, 2000. 17 с.

3. Романюк М.І. Соціально зумовлені інновації в ономастиконі Закарпаття кін. XX – поч. XXI ст. : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – українська мова; Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича. Чернівці, 2005. 17 с.

4. Нуждак Л.В. Український ономастикон посттоталітарної доби крізь призму еколінгвістики : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – українська мова; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2011. 17 с.

5. Словник української мови: в 20 т. Київ, 2010–2021. Т. I–XII.

6. Сабадош І.В. Словник закарпатської говірки села Сокирниця Хустського району. 2-е видання, змінене і доповнене. Ужгород, 2021. 598 с.

Груздлова О.В.

викладач;

Ловейко Т.В.

викладач,

Фаховий коледж «Універсум»

Київського університету імені Бориса Грінченка

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
(ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)
У СТУДЕНТІВ ФАХОВИХ КОЛЕДЖІВ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ЖУРНАЛІСТИКА»**

Сучасні реформи в освіті України передбачають приведення її у відповідність до потреб суспільства та ринку праці. Для опанування основ будь-якої професії необхідне засвоєння певної кількості загальних і професійних компетентностей, набуття навичок якісного ділового спілкування, створення та аналізу документів, а також використання мовних норм та фахової термінології.

Рівень *фахової* перед вищою *освіти* передбачає здатність особи вирішувати типові спеціалізовані задачі в окремій галузі професійної діяльності [1], а для майбутніх видавців набуття професійних компетентностей на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) особливо важливе, адже представники цієї професії мають вміти не тільки створити видання та вивести його на ринок, а й ефективно організувати роботу колективу.

Аналіз наукової літератури засвідчив, що в сучасній лінгводидактиці накопичено значний досвід з проблеми формування предметних та ключових компетентностей, про що свідчать роботи Карамана С. О., Караман О. В., Горошкіної О. М., Дикої Н. М., Доценко О. Л., Барахтяна М. М., Остапченко О. В., Захарчук-Дуке О. О., Кондратенко Н. Ю., Засць В. Г., Дружененко Р. С., Зарудні О. М., Радченко А. Ф., Александрової В. Ф. ін. У підручниках з української мови (за професійним спрямуванням) Шевчук С. В., Клименко В. І. [6], Карамана С. О., Корпусь О.А. [2] та ін. переважно пропонується

універсальна система вправ, спрямована на формування мовленнєвих та комунікативних компетентностей студентами вищих навчальних закладів всіх рівнів акредитації.

Мета дослідження – запропонувати систему завдань і вправ, спрямовану на формування предметних компетентностей на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) у студентів фахових коледжів спеціальності «Журналістика».

Програма навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» (освітньо-професійна програма «Видавнича справа та редагування») для студентів фахової передвищої освіти [5] передбачає набуття предметних компетентностей, серед яких формування навичок швидкого пошуку, опрацювання та використання інформації у конкретних професійних ситуаціях; використання для всіх сфер життя української літературної мови, як в письмовій, так і в усній формі; вміння створювати та редагувати різні види документів; готовність до публічних виступів; дотримання етикету спілкування та основних правил риторики; вміння правильно, доречно та ефективно використовувати фахову термінологію. Зосередимо увагу на практичних завданнях, спрямованих на набуття студентами предметних компетентностей, які, на нашу думку, є найбільш дієвими при підготовці видавця.

Набуття навичок самоосвіти особливо важливе для майбутніх видавців. Під час вивчення дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» студенти мають здобути знання не тільки про специфіку використання мови у професійній діяльності, а й про те, як серед безлічі інформації вибрати саме якісні джерела.

Ефективною є робота з текстами в науковому та офіційно-діловому стилях. Щодо останнього, то особливу увагу варто звернути на адміністративно-канцелярський підстиль. Корисним буде запропонувати практичні завдання, пов'язані зі зміною одного і того ж тексту в різних стилях.

Більшість майбутніх видавців надають перевагу роботі з публіцистичними та художніми текстами. Аналогічно працюють над текстами офіційно-ділового і наукового стилів, що є грубою помилкою. Варто звернути увагу студентів на відсутність у цих стилях емоційно забарвленої лексики, активне використання термінології та

обмежені можливості синоніміки (хоча можна використовувати абсолютні синоніми). Через те, що термін не може бути багатозначним та, як правило, не має синонімів у розглядуваних стилях, допустима частка тавтології, хоча її, за можливості, варто намагатися уникати.

Для уникнення помилок в оформленні документів слід досконало вивчити стандарт ДСТУ 4163:2020 «Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів» [4], що також є формою практичної роботи.

Студент має розуміти поняття «реквізит» та його значення при створенні документів. Також потрібно звертати увагу на варіативність реквізитів, адже вони можуть виглядати по-різному залежно від документа. Наприклад, підпис у більшості документів оформлюють поздовжнім способом, що передбачає певну ієрархічність. А от кутовий спосіб для цього реквізиту використовують в господарсько-договірних документах. Зачувати реквізити не варто. Механічне запам'ятовування не приносить позитивних результатів. Аналізуючи кожен новий документ, необхідно перераховувати реквізити зверху вниз, при цьому правильно їх називаючи, згідно зі стандартом.

Вивчаючи документ, необхідно прописати його від руки. Це не буде виглядати так привабливо, як друкований варіант, проте сприятиме кращому запам'ятовуванню. Також потрібно звертати увагу на логіку читання документів, адже відмінки використані в них не хаотично, а утворюють чітке речення. Наприклад: *характеристика (кого?) Петренка Петра Петровича*. Таким чином, прописуючи документи від руки, студент автоматично запам'ятає найбільш вживані реквізити.

Також слід зосередити увагу на оформленні господарсько-договірних та документів щодо особового складу. Саме з ними найбільше працюватиме майбутній видавець. Увагу варто приділити і договорам, що є основою роботи видавництва, а також розглянути випадки можливої шикани права, пов'язаної з ними. При цьому варто звернути увагу на нюанси, які стандарт не регулює, адже саме вони створюють «стиль» будь-якого підприємства щодо ведення документації. Для вивчення подібного матеріалу можна запросити на

бінарну лекцію представника відділу кадрів навчального закладу, у якому вивчається дисципліна.

Отже, формуючи професійні компетентності на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) у студентів фахових коледжів спеціальності «Журналістика», варто звернути увагу на практичні завдання за наступними векторами: практика публічного мовлення та якісного міжособистісного спілкування; вміння збирати, опрацьовувати та запам'ятовувати інформацію; форми спілкування; активне використання офіційно-ділового, епістолярного та наукового стилів; практична робота з документами, особливо з господарсько-договірними та документами щодо особового складу. Запропоновані види роботи допоможуть сформувати людину професії, яка вміє послуговуватися всім стилістичним багатством української мови, правильно оформлювати документи та ефективно виступати публічно у разі потреби.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про фахову передвищу освіту». Стаття 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>
2. Караман С., Копусь А., Тихоша В. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. Київ : Літера, 2013. 544 с.
3. Кондратенко Н. Ю. Методика формування комунікативної компетентності майбутніх журналістів на засадах лінгвокультурології [Текст] : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.02. Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка. Київ, 2018. 22 с.
4. Національний стандарт ДСТУ 4163:2020 «Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів». URL: <https://zakon.help/article/nacionalni-standart-dstu-41632020-derzhavna?menu=82>
5. Робоча програма навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)». Київський університет імені Бориса Грінченка, Фаховий коледж «Універсум». 2021. URL: https://fku.kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/uk/PDF/ck-ukr-mov/pob_program/21_22/1/UMPS_3VS.pdf
6. Шевчук С., Клименко І. Українська мова за професійним спрямуванням. Київ : Алерта, 2019. 640 с.

Лебеденко С.О.

кандидатка філологічних наук, доцентка,

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

СПЕЦІАЛЬНО-ТЕХНІЧНІ ТЕРМІНИ ЯК ЗАКОНОДАВЧІ У МОВІ ПРАВА

Активний розвиток правової системи в Україні, законодавча і правозастосовна діяльність в житті сучасного суспільства й окремої людини відіграють значущу роль. Правове регулювання постійно потребує вдосконалення й уточнення понятійного апарату – системи правничих термінів, які є найважливішим показником мови права. Мова права як «соціально та історично сформована сукупність мовних засобів», «цілісна комунікативно-галузева підсистема» сучасної української літературної мови, що забезпечує «нормативно-правове регулювання діяльності суспільства» [1], глибоко і всебічно досліджується науковцями (Н.В. Артикуца, П.М. Балтаджи, І.О. Биля-Сабадаш, С.В. Дорда, С.П. Кравченко, Ю.Ф. Прадід та інші). Наукову галузь знань, що вивчає мову права, найчастіше називають юридичною лінгвістикою. Її поява є природньою, адже внаслідок інтеграції наук, що активно відбувається на стику ХХ і ХХІ століть, уже склалися філософія права, юридична соціологія, юридична психологія, інші.

Останнім часом спостерігаємо підвищення уваги до проблем правничого термінознавства, досліджуються термінологічні системи різних галузей права у працях В.М. Атаманчука, І.А. Галіахметова, О.В. Гладківської, О.С. Колюшевої, П.Є. Луньо, Т.В. Лепехи, М.І. Любченко, Р.І. Монастирської, В.Я. Радецької, Н.В. Разбегіної, З.А. Тростюк, З.М. Хоміцької, О.В. Шпильківської та багатьох інших, укладаються галузеві юридичні термінологічні словники, багатомовні і двомовні перекладні словники тощо. Розвідки українських науковців у галузі правничої термінології розміщуються в часописах, збірниках наукових праць та в різних інших виданнях, обговорюються на конференціях.

Дослідження будь-яких термінологічних систем передусім передбачає їх класифікацію, об'єднання в групи, що зумовлює всебічний і глибокий аналіз. Серед розмаїття таких класифікацій найбільш поширеною є та, що об'єднує правничі терміни в три групи за ознакою «зрозумілості» для населення (Ю.В. Шемшученко) або функціональною поширеністю (М.І. Любченко): загальноповсякденні (загальнознаючі), спеціально-юридичні та спеціально-технічні.

Мета нашого дослідження – з'ясувати сутність і місце спеціально-технічних термінів у мові права, а саме: у законах та інших нормативно-правових актах, що стосуються таких сфер життя суспільства як наукова, науково-технічна й освітня, медична, банківська, інформаційна, сфери безпеки й охорони життєдіяльності, фізичної культури і спорту, містобудування, охорони культурної й археологічної спадщини та інших.

Феномен правничої термінології полягає в тому, що до її складу, окрім власне юридичних (або спеціально-юридичних), входять терміни інших галузей знань духовної і матеріальної сфер культури суспільства: суспільно-політичної (*абсентеїзм, імпічмент, ескалація*), фінансово-економічної (*депозит, тендерний товар, тіньова економіка, фінансова операція*), медичної (*швидка допомога, лікарський формуляр, пацієнт*), освітньої (*заклад вищої освіти, академічна мобільність, галузь знань*), сфери засобів масової комунікації (*телекомунікаційна система, друковані засоби масової інформації*) та інших. Доцільність використання зазначеної термінології обумовлена тим, що сфера правового регулювання постійно розширюється, тому і входження термінів неправової сфери у юридичні словники є закономірним.

Погоджуємося з думкою М.І. Любченко про те, що використання спеціально-технічних термінів у нормативних правових актах повинно бути мінімальним, проте їх наявність у певних сферах суспільних відносин є виправданою, скажімо, у правовому врегулюванні економічних, науково-технічних, податкових, банківських та інших відносин [5, с. 66–67]. «Важливою вимогою до використання таких термінів є те, що вони мають розумітися саме в тому значенні, яке закріплене за ними у відповідній галузі знань» [5, с. 67]. У зв'язку з цим сучасні словники юридичної термінології

використовують усталені у відповідних галузях науки дефініції термінів. Наприклад, економічний термін *аваль* має визначення як у словнику економічних термінів («вексельне доручення, за яким аваліст, тобто особа, що його здійснила, бере на себе відповідальність перед власником векселя за виконання зобов'язань будь-якою із відповідальних за векселем осіб: акцептантом, векселедавцем, індосантом» [3, с. 4], так і в юридичних словниках («порука за векселем, на підставі якої особа-поручитель (аваліст) бере на себе відповідальність за виконання зобов'язань будь-якою із зобов'язаних за векселем осіб (векселедавцем, акцептантом, індосантом)» [6, с. 3].

Це стосується й економічних термінів, дефініції яких подає законодавець. Для прикладу порівняємо дефініції економічних термінів, які є спеціально-технічними у Законі України «Про банки і банківську діяльність» з дефініціями в словнику економічних термінів. Наприклад, *депозит* має дефініцію в економічному словнику як «грошові кошти або цінні папери, акції, облігації тощо), що вносяться до кредитних установ (банків); грошова сума або цінні папери, передані боржником у судові установи для виплати кредитору» [3, с. 65] і в Законі як «кошти в готівковій або у безготівковій формі, у валюті України або в іноземній валюті, які розміщені клієнтами на їх іменних рахунках у банку на договірних засадах на визначений строк зберігання або без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору» [4]. Або *дочірня компанія* відповідно «корпорація, яка контролюється материнською компанією і має достатню кількість акцій, щоб призначити вище керівництво компанії дочірньої» [3, с. 134] та «юридична особа, яка контролюється іншою юридичною особою (материнською компанією)» [4].

Разом із тим у багатьох нормативних правових актах спеціально-технічні терміни закріплені у діях, які розповсюджуються не тільки на фахівців, а й на широке коло споживачів. У такому випадку законодавець дає точне й повне визначення. Наведемо деякі приклади спеціально-технічних термінів, визначення яких подається у відповідних Законах України: *масовий спорт, навчально-тренувальні збори, фізкультурно-спортивна реабілітація, суб'єкти сфери фізичної культури і спорту* (Про фізичну культуру і спорт), *асоційована особа,*

афілійована особа, банківська група, банківський платіжний інструмент, дочірня компанія, вклад (депозит), капітал приписний, коефіцієнт левериджу, комбінований буфер капіталу, розкриті резерви (Про банки і банківську діяльність), критичні значення параметрів, техногенна безпека, техногенно-небезпечні об'єкти, небезпечні території, аудит з техногенної безпеки, прийнятий ризик виникнення надзвичайної ситуації (Про техногенну безпеку), вторинний еталон, єдність вимірювань, засоби вимірювальної техніки, калібрувальна лабораторія, повірочна лабораторія (Про метрологію та метрологічну діяльність), традиційний характер середовища, історичний ареал населеного місця, музеєфікація, видатна універсальна цінність, буферна зона (Про охорону культурної спадщини). Перелік спеціально-технічних термінів у Законах України, як і самих законів, можна значно розширити.

У мові права спостерігається тенденція до активного входження в правничу терміносистему термінів-словосполучень. На думку П.Н. Артикуці, їх загальна кількість складає до 80% [2]. Як приклад можемо навести Закон України «Про банки і банківську діяльність»: серед термінів, яким дав визначення законодавець у цьому законі, 89% – словосполучення, що є окремими смисловими одиницями, сталими, такими, які не допускають ні включення нових слів, ні заміну одних компонентів іншими, ні зміну порядку слів. Вони мають законодавчу дефініцію, а значить, не вільне значення, і певне оформлення, змінити яке не можна, навіть якщо такий термін багатоконпонентний, наприклад: *ключовий учасник юридичної особи, у тому числі ключовий учасник у структурі власності банку; компанія, для якої надання фінансових послуг є переважним видом діяльності; ланцюг володіння корпоративними правами юридичної особи; норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу банку* та інші. Однак, як справедливо зауважує М.І. Любченко, ця сталість і закритість «термінованих словосполучень існує лише у сфері юридичних понять, саме в юридичній термінології» [5, с. 48]. Поза межами цієї системи вони втрачають указані характеристики.

Поширеність спеціально-технічних термінів-словосполучень пояснюється тим, що вони розкривають і уточнюють правове поняття, а також виокремлюють «деяку множину предметів із класу за будь-

якою ознакою, що називається видовою відмінністю» [5, с. 47], та мають різноманітну структуру.

Отже, терміни, що називають поняття різних сфер життя суспільства, є основою, фундаментом правничої спеціально-технічної термінології у законах, що регулюють правові відносини у цих сферах. Серед них переважають терміни-словосполучення. Попри те, що значення компонентів цих термінів зрозуміле і часто є загальноновживаним, оформлюючись як законодавчий спеціально-технічний термін певної галузі знань, вони отримують дефініцію – нове значення, єдине й актуальне для використання у правовій сфері.

Список використаних джерел:

1. Артикуца Н.В. Мова права у її функціональних різновидах. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/319?show=full>
2. Артикуца Н.В. Законодавчі терміни та їх визначення. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/605/Artykutsa_Zakonodavchi%20terminy.pdf
3. Завадський Й.С., Осовська Т.В., Юшкевич О.О. Економічний словник. Київ, 2006. 356 с.
4. Закон України «Про банки і банківську діяльність. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
5. Любченко М.І. Юридична термінологія: поняття, особливості, види. Харків, 2015. 280 с.
6. Ситько О.М., Шаповаленко Н.М. Словник юридичних термінів іншомовного походження. Одеса, 2013. URL: https://oduv.s.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/slovnuk_jur_term.pdf

РОМАНСЬКІ, ГЕРМАНСЬКІ ТА ІНШІ МОВИ

Берегеч О.І.

здобувач вищої освіти,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ЛІНГВАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ СУЧАСНОГО АМЕРИКАНСЬКОГО ВАРІАНТУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У БРИТАНСЬКОМУ ДИСКУРСІ МАС-МЕДІА

Актуальність. Хоча лінгвісти визнають, що зміни в британській англійській мові походять сьогодні з американського континенту, є деякі питання, які постійно турбують зацікавлених: наскільки великий цей вплив, на які сфери лексики він впливає, чи сприймається цей вплив як нормальна зміна і які прогнози можна зробити щодо майбутнього англійської мови за даних обставин. Відмінності між граматикою британської та американської англійської мови несуттєві та належать до таких категорій: дієслово, заперечна згода, запитання тегів, іменник, займенник, артикль, прийменник, прислівник, прикметник та словосполучення.

В даний час англомова преса займає особливе положення в світовому інформаційному просторі. Обсяг текстів в англомовних ЗМІ значно перевищує обсяг текстів іншими мовами. Тематика публікацій в англомовній пресі охоплює не тільки внутрішні проблеми країни, а й сферу зовнішніх зв'язків і тому постійно знаходиться в тісному контакті з іншими мовами. Але найбільший вплив на британські медіа має американський варіант англійської мови.

Об'єкт дослідження – американський і британський варіанти англійської мови.

Предмет дослідження – проаналізувати вплив американського варіанту англійської мови на британській.

Мета дослідження – дослідити особливості впливу американського варіанту англійської мови в британських мас-медіа.

Завдання дослідження:

- проаналізувати лексичні особливості американського варіанту англійської мови;
- визначити граматичні особливості американського варіанту англійської мови;
- проаналізувати лексичні особливості британського варіанту англійської мови;
- визначити граматичні особливості британського варіанту англійської мови;
- визначити особливості мас-медіа;
- дослідити прояв та вплив американського варіанту англійської мови в британських мас-медіа.

Методи дослідження. У дослідженні використовувалися такі методи: порівняння, узагальнення та інтерпретація наукових джерел; порівняльний метод; інтерпретаційний метод.

Американська англійська є найпоширенішим мовним варіантом англійської мови, прийнятим національним стандартом цієї мови в США. Англійська мова в США, як і в інших регіонах її поширення, була занесена в Північну Америку британськими (переважно англійськими) колоністами в XVII–XVIII століттях, після чого під впливом різноманітних зовнішніх і внутрішніх факторів вона виробила ряд особливостей для кожного рівня мови.

Спостерігається подвійний вплив американської англійської мови на британську: на повсякденну лексику та на лексику функціональних різновидів.

Останніми роками багато американізмів-іменників було введено в британський вжиток:

- *cafeteria*;
- *cocktail*;
- *egghead*;
- *electrocute*;
- *fillingstation*;
- *highbrow*;
- *lowbrow*;
- *bed-rock*;
- *come-back*;

- *jay-walker*;
- *kick (a powerful effect)*;
- *publicity (advertising)*.

Приклади використання американізмів-іменників з інтернет-видання TheGuardian:

- *Cocktail of the week: Rockwell's whisky and ginger highball – recipe* [4];
- *It's huge and it can electrocute people,» says Agnes Obel, settling down on a chair in a tiny, shabby dressing room* [4];
- *In praise of the low brow* [4];
- *Hot air balloon crash lands on Melbourne rooftops* [4];
- *'It's the bedrock': doubles fights for attention amid tournament squeeze* [4];
- *So you'd like to get into highbrow comics* [4];
- *Sacramento police accused of excessive force on jaywalker* [4];
- *RememberMargaret Thatcher's desire to starve terrorists of the «oxygen of publicity»? [4].*

Висновки. У словнику американської англійської є слова та висловлювання, які не використовуються у Великій Британії. Вони називаються повними американізмами. Багато повних американізмів – це назви рослин і тварин, невідомих в Англії. До іншої групи повних американізмів належать слова, запозичені з індіанських діалектів.

Ці дві групи належать до ранніх американізмів. Крім них існують ще пізні американізми, що відображають американські поняття та феномени. Повні американізми не мають еквівалентів у британській англійській. Але є й такі, які їх мають, тому що вони називають одні й ті самі об'єкти, феномени та дії. Дуже часто слова обох варіантів різняться в написанні, виголошенні та наголосі.

Що стосується використання часів, то тут відмінності помітні між формами Simple та Perfect. За традицією, в британській англійській для опису недавніх подій використовується час Present Perfect та прислівників already, just або yet. У американській англійській для цих цілей може застосовуватися як Present Perfect, і Past Simple.

Погодження іменників, що позначають групу осіб з дієсловом (team, people, army). Такі іменники майже завжди використовуються в однині:

The committee was unable to agree.

The Clashis a well-known band [1, с. 128].

Особливості морфології дієслів: не абсолютна відповідність форм правильних та неправильних дієслів у британському та американському варіантах англійської мови (fit, smell, spill, spoil).

to light:

lit – підпалений, займаний;

lighted – освітлений;

to get – got – gotten

gotten – здобуття предмета,

got – позначення володіння ним.

Have you gotten it? (Ти дістав це?)

Have you got it? (У тебе це є?) [1, с. 128].

У британській англійській мові дієприкметник минулого часу дієслова get є got [2, с. 157].

You could have got hurt!

She has got serious about her career.

BUT:

Have you got any money?

We've got to go now.

У британській англійській мові дієслово в однині чи множині може використовуватися з іменником, який відноситься до групи людей або речей (збірний іменник). Дієслово використовується у множині, коли мова йде про групу як окремих людей, а в однині, коли мова йде про групу як про єдине ціле.

My family is/are visiting from Pakistan.

My team is/are winning the match.

BUT:

The police are investigating the crime.

У британській англійській мові дієслова have і take зазвичай використовуються з такими іменниками, як *bath, shower, wash*, щоб говорити про миття, і з такими іменниками, як *break, holiday, rest*, щоб говорити про відпочинок [3].

Спостерігається подвійний вплив американської англійської мови на британську: на повсякденну лексику та на лексику функціональних різновидів. Серед проаналізованих прикладів найчастіше зустрічаються американізи-іменники (71%), рідше американізи-дієслова (18%) та американізи-прикметники (11%).

Список використаних джерел:

1. Квеселевич Д. І. Практикум з лексикології сучасної англійської мови. Вінниця : Нова Книга, 2003. 128 с.
2. Jenkins J. Current perspectives on teaching world Englishes and English as a lingua franca. *TESOL Quarterly*. 2006. No. 40.1. P. 157–181.
3. McArthur T. English as a Global Language. Cambridge: Cambridge Univ. Press, 1998. 247 p.
4. The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/international>

Карпюк Ф.В.

старший викладач,

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

СЕМАНТИКА УСТАЛЕНИХ ПОРІВНЯНЬ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)

Сучасні лінгвісти (Ю.Д. Апресян, О.С. Кубрякова, В.А. Маслова, М.М. Полужин, О.О. Селіванова, Ю.С. Степанов та інші) у своїх дослідженнях наголошують на зв'язку мови з людиною, її свідомістю, мисленням, духовно-практичною, культурною, пізнавальною діяльністю та зосереджують увагу на нових антропоцентричних підходах до дослідження мовних явищ [2–6]. У світлі нових підходів з'являється й нове трактування природи компаративних фразеологічних одиниць. Досліджуючи природу компаративних фразем, ми поставили собі за мету проаналізувати семантичні особливості усталених порівнянь англійської мови. Необхідність всебічного вивчення системи фразеологічних порівнянь англійської мови становить актуальність нашого дослідження.

Проведена розвідка свідчить про те, що питання компаративної фразеології не залишилися поза увагою вітчизняних та зарубіжних дослідників. Символічну природу та функціонування компаративних фразеологічних одиниць, на матеріалі польської, української, болгарської, білоруської та інших сов'янських мов вивчає О.П. Левченко [1]. В когнітивному аспекті та в аспекті зіставної лінгвокультурології досліджує компаративні фраземи німецької та інших мов К.І. Мізін [3; 4]. Проблеми компаративної фразеології знаходять своє вирішення у низці фундаментальних досліджень (А. Вежицька, А.В. Кунін, А.Г. Назарян, В.М. Телія, В.А. Маслова, О.І. Шаля та ін.). Однак слід виокремити, що попри значний інтерес науковців до цього пласту мови, система фразеологічних порівнянь англійської мови залишає перед дослідниками численні невирішені проблеми, й потребує глибшого дослідження.

Опис семантики усталених порівнянь слід, на нашу думку, розпочати з висвітлення лінгвокогнітивної сутності порівняння. Порівняння, як відомо, є одним із способів пізнання дійсності та

образного мислення. Це когнітивний процес, що виступає інструментом при пізнанні людиною об'єктивного світу. Засобом його реалізації в мові є, зокрема, компаративні конструкції, що в свою чергу утворюють систему КФО, якій властива особлива структура та функції [3]. Порівняння, як операція мислення у свідомості людини є універсальним й усвідомлюється людиною незалежно від її належності до певного мовного соціуму. Це не тільки одна із форм пізнання об'єктивної реальності, образного мислення, але і засіб оцінки, що яскраво, образно та влучно характеризує людину, явища природи, повсякденні ситуації. Національна специфіка порівнянь виявляється у тому, який образ був покладений у їх основу, які асоціації пов'язані з ним у тій чи іншій мові. Іншими словами, фразеологічні порівняння можна визначити як одиниці лінгвоментального лексикону, що через порівняння віддзеркалюють культурний простір мови [4]. Отримані результати дозволяють констатувати подвійну природу порівняння. Саме тому залучення когнітивного та лінгвокультурологічного аспектів до їх вивчення видається необхідним.

Синтаксична структура фразеологічних порівнянь представлена у вигляді компаративної моделі – конструкції, основу якої становить семантична кореляція суб'єкта порівняння й образу-еталона [4, с. 16]. Значення фразеологічного порівняння зумовлено не лише структурою, але і взаємозалежністю його конститuentів, унаслідок чого відбувається повне або часткове переосмислення їх значення в цих одиницях. Структурні моделі компаративних фразеологічних одиниць представлені в англійській мові наступними конструкціями: приєднання порівняльної частини до дієслова/ прикметника/ прислівника за допомогою «*like*» або «*as*» + іменник, напр. англ. *agile as a cat* (досл.: спритний як кішка) – «дуже спритний»; *agree like cats and dogs* (досл.: жити як кішка з собакою) – «зовсім не миритися»; *clean as a pin* (досл.: чистий як шпилька) – «як з голки»; *to cut like a knife* (досл.: різати як ножом); *dead as Queen Ann* – «застарілий, що вийшов з моди», «і сліду не залишилося»; *to smoke like a chimney* (досл.: диміти як димар) – «багато курити», «безперервно чадіти»; *happy as a clam* (досл.: щасливий як молюск) – «дуже веселий, щасливий, задоволений»; *like a Trojan* – «мужньо, героїчно,

доблесно»; *tricky as a monkey* (досл.: хитрий як мавпа) – «пустотливий», «хитрий»; *to work like a clock* (досл.: працювати точно, як годинник); *to work like a galley slave* (досл.: працювати, як раб на галері) – «працювати як віл»; *bare as the palm of one's hand* (досл.: голий як долоня) – «зовсім пустий», «як виметено»; дієслова + «*like*» або «*as*» + прикметник, напр. англ. *like mad* – «як божевільний»; дієслова/ прикметника/ прислівника + «*like*» або «*as*» + дієприкметник, герундій, інфінітив, напр. англ. *as if struck with thunder* – «як (мов, ніби) громом прибитий»; *like get out* – «з усієї сили, щодуху»; *like talking to the wall* – «як об стіну горохом»; *as if touched with a wand* – «як помахом чарівної палички»; дієслова/прикметника/прислівника + «*like*» або «*as*» + речення, напр. англ. *to know something as one knows the palm of one's hand* – «знати, як свої п'ять пальців»; *look as if butter wouldn't melt in your mouth* – «мати невинний, смиренний вигляд»; *look as if one came out of a bandbox* – «бути одягненим, як з голки»; *as if there was (or as though there were) no tomorrow* – «швидко, щодуху, не замислюючись»; *as fast as one's legs can carry* (досл.: швидко, як ноги можуть нести); *as the sparks fly upward* – «напевно, безсумнівно»; переважно дієслова/прикметника/прислівника за допомогою інших структур ніж «*like*» або «*as*», напр. англ. *dog-tired* – «*дуже* втомлений»; *dirt-cheap*, або *dog-cheap* – «дешевше від дірки з бублика»; *stone-deaf* – «зовсім глухий»; *stone-dead* – «без будь-яких ознак життя», тощо. Отже, компаративні фразеологічні одиниці – це мовні утворення з ідентичною моделлю, де певні властивості або процеси передаються в англійській мові за допомогою порівняльної групи чи порівняльного підрядного речення, що вводяться переважно конекторами «*like*» або «*as*». Характерною для компаративних одиниць з порівняльним компонентом є їх фіксована сполучуваність з певним колом слів – прикметниками, дієприкметниками, іменниками й дієсловами та двобічний зв'язок, який зумовлює різні синтаксичні функції у реченні.

Узагальнення отриманих результатів дає змогу умовно поділити досліджувані одиниці на дві великі семантичні групи, а саме: компаративні фраземи, порівняння яких будується на одній (спільній) ознаці порівнюваних об'єктів та компаративні фраземи, в основі порівняння яких лежить певна ситуація. Компаративні фраземи першої групи – це переважно ад'єктивні фраземи, в яких основа

порівняння вжита в прямому значенні, напр.: *black as ink* (досл.: чорний як чорнило) – «дуже чорний», «чорний як сажа»; *immobile as a rock* – «твердий як скеля»; *cheerful as a cricket* – «дуже веселий», «задоволений»; *clear as day* – «цілком очевидний», «цілком зрозумілий»; *mild as dove* – «смирний, як горлиця»; *quiet as the grave* – «мовчазний»; *puffed up as a turkey cock* – «надутий, як індик»; *sound as a bell* – «дужий, як віл»; *bare as the palm of one's hand* (досл.: голий як долоня) – «зовсім пустий», «як виметено»; etc. Образність таких компаративем досить прозора, оскільки базується на реальній ознаці. Окрім експресивної функції номінації такі компаративеми можуть також інтенсифікувати ознаку предмета, напр. *dark as night* – «зовсім темно, хоч око виколи»; *pale as a corpse* – «блідий, як смерть»; *sour as vinegar* – «дуже кислий», «кислий, як оцет»; *white as ghost* – «блідий, як полотно». Іншу групу складають компаративні фраземи, в основі порівняння яких лежить певна ситуація. Це переважно дієслівні компаративеми із загальною семантикою процесуальної ознаки а також адвербіальні фразеологізми та ад'єктивні фраземи, у яких основа виражена прикметником, вжитим у переносному значенні. Базою їх утворення виступає дискурсивний простір, смисл якого вони передають, такі одиниці становлять згорнуті тексти, сценарії: *like a donkey between two bundles of hay* (досл.: як осел між двома стіжками сіна) – «розгублено, не знаючи на чому зупинити свій вибір»; *like a cat on hot bricks* – «як на голках»; *like a dying duck in a thunderstorm* – «з розгубленим виглядом»; *to jump at something like a cock at a gooseberry* – «жадібно накинутися, допастися до чогось»; *to hate something as a cat hates water* – «відчувати до чогось відразу»; *to fear something as the devil fears holy water* – «боятися чогось, як чорт ладану»; *like a hen with one chicken* – «клопітно, метушливо»; *to skip like a lamb to the slaughter* (досл.: як ягня на забій) – «діяти спокійно, не боротися з ситуацією»; *to be like dog and shadow* – «бути нерозлучним»; *to melt like wax* – «танути, як віск»; *to swell as a turkey cock* – «надуватися, як індик»; *to swim like a stone* – «плавати, як сокира»; і переважно позначають різноманітні дії та вчинки, стан людини та ін.

Унаслідок проведеного дослідження з'ясовано, що для фразеологічних порівнянь англійської мови характерною є велика кількість фразеологічних варіантів. Так, у випадках варіювання серед

компаративних фразем можливість їх взаємозамінності зумовлена спільністю символічних характеристик, що виражені образом-еталоном порівняння, напр.: *as bald as coot, as bald as Dutch cheese, або as bald as an egg; as old as the ark, as old as the hills, as old as flood; as swift as an arrow, as swift as light, swift as lightning, as swift as the wind, as swift as thought, as swift as wink.*

Узагальнення отриманих результатів дає змогу виділити серед досліджуваних одиниць основні групи, серед яких – компаративні фраземи, порівняння яких будується на одній ознаці порівнюваних об'єктів та компаративні фразеологічні одиниці, в основі яких лежить певна ситуація. Результати аналізу засвідчили розмаїття тематики досліджуваних одиниць. Той факт, що компаративні фраземи переважно вживаються для характеристики людини та світу, що її оточує, слугує яскравим доказом явища антропоцентризму в мові. Перспективу дослідження вбачаємо в детальному дослідженні та описі семантики компаративних фразем англійської мови у лінгвокогнітивному аспекті.

Список використаних джерел:

1. Левченко О.П. Символарій української фразеології *Слов'янський вісник : Зб. наук. праць*. Вип. 5. Рівне : РІСКСУ, 2004. С. 140–148.
2. Маслова В.А. Лінгвокультурологія : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. 2-е изд., стереотип. Москва : Издательский центр «Академия», 2004. 208 с.
3. Мізін К.І. Людина в дзеркалі компаративної фразеології : монографія. Кременчук, 2011. 448 с.
4. Мізін К.І. Порівняння у фразеології. Вінниця : Нова книга, 2009. 240 с.
5. Селіванова Олена. Нариси з української фразеології (психологічний та етнокультурний аспекти). Київ, Черкаси : Брама, 2004. 276 с.
6. Степанов Ю.С. Константы : Словарь русской культуры 3-е изд., испр. и доп. Москва : Языки русской культуры, 2004. 992 с.

Король В.В.

студентка;

Левицька В.С.

викладач вищої категорії іноземної мови,

ВСП «Фаховий коледж МНУ імені В.О. Сухомлинського»

ПРОЕКТНИЙ МЕТОД, ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ ФОРМУВАННЯ ПРІОРИТЕТНИХ ЗАВДАНЬ СУЧАСНОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЛІНГВІСТИКИ

У формуванні сучасного спеціаліста важливу роль відіграє іноземна мова як один із важливих компонентів його професійної підготовки, що передбачає здатність брати участь у діловій комунікації. Іноземна мова в професійній та суспільній сферах дає можливість формувати іншомовну компетентність у майбутнього фахівця.

Метод проектів – це спосіб досягнення дидактичної мети через детальну розробку проблеми, яка має завершитись реальним практичним результатом. Досягнення кінцевих результатів стає важливим показником продуктивності навчальної діяльності. При цьому обов'язкова реалізація принципу зв'язку навчання з життям, інтересами студентів та їхньою майбутньою професією. У розробці та реалізації проектів вирішуються навчальні завдання, набуваються практичні знання і досвід.

Використання методу проектів для навчання іноземної мови професійного спрямування – це розв'язання студентом або групою студентів певної проблеми, яке передбачає використання різноманітних методів і засобів навчання та інтегрування знань та умінь із фахових дисциплін. Слід також відмітити, що в процесі вирішення поставленої проблеми студенти набувають нових знань та умінь. Знання будуть сприйматися студентами дійсно необхідними лише за наявності проблеми або завдання, для вирішення яких їм потрібні будуть ці набуті знання і вміння.

Практика показує, що цей метод навчання є великим стимулом у роботі студентів, призводить до активного вивчення іноземної мови,

застосуванню своїх попередніх знань з іноземної мови та фахових дисциплін у кожній конкретній ситуації.

Суть поняття «компетентність» полягає в переорієнтації з процесу на результат у діяльнісному вимірі, вміння не тільки оперувати знаннями, а й змінюватися і пристосовуватися до нових потреб ринку праці, управляти інформацією, активно діяти, швидко приймати рішення та навчатись протягом життя. У цьому зв'язку видається цілком доцільним й актуальним питання: використання проектного методу як засобу формування іншомовної комунікативної компетенції студентів на заняттях з іноземної мови за професійним спрямуванням.

Таким чином стає зрозумілим, що задача освіти полягає не лише в тому, щоб студенти засвоїли той чи інший обсяг знань, в тому числі з іноземної мови, а і в тому, щоб зробити студента успішним з точки зору його діяльності, навчити набувати індивідуальну компетентність.

Мовна освіта є важливим засобом, котрий формує свідомість особистості та її здатність бути соціально мобільною в суспільстві, сприяє веденню діалогу культур у світі, що глобалізується навколо розв'язання різноманітних проблем. Нові освітні реалії передбачають формування філософії сучасного європейця – «навчання упродовж життя», яка дає усвідомлення необхідності самоосвітньої діяльності особистості та його готовності опановувати нові знання, в тому числі вивчати нові мови.

Комітет з питань освіти Ради Європи розробив Рекомендації щодо сучасних підходів до викладання іноземних мов з метою кращої координації зусиль усіх учасників процесу навчання для того, щоб допомогти молоді набувати знань, умінь, навичок, досвіду, яких вона потребує для досягнення самостійності мислення [2, с. 224].

Успішність вивчення іноземних мов може вимірюватися у межах визначених спеціалістами рівнів компетенції, а точніше кажучи загальної та комунікативної компетенції. Навчання говоріння є процесом складним та багатограним який передбачає комплексну реалізацію практичної освітньої та виховної мети.

Ми будемо знання так щоб максимально надати студентам можливість розмовляти іноземною мовою.

На заняттях з іноземної мови за професійним спрямуванням в Коледжі МНУ імені В.О. Сухомлинського метод проектів тісно

пов'язаний з комунікативною компетенцією, тому й використовуються залежно від особистісних характеристик студентів та рівня їх мовленнєвої компетенції.

Дослідивши класифікацію проектів, запропоновану О. Аліксійчук та В. Федорчук [1, с. 9], ми визначили типи проектів, які можна застосовувати при викладанні іноземної мови професійного спрямування. Отже, проекти можна поділити на типи за такими ознаками: 1) за домінуючою діяльністю у виконанні проекту (навчальні, дослідницькі, творчі, рольові (ігрові), інформаційні); 2) за предметно-змістовою галуззю (монопроекти та міждисциплінарні проекти); 3) за кількістю учасників проекту (особистісні, парні, групові); 4) за тривалістю виконання проекту.

Задачі, що ставляться перед студентами під час підготовки проекту, наступні: сформулювати значущої у дослідницькому аспекті проблеми (задачі), вирішення якої потребує інтегрованого знання, дослідницького пошуку; здійснити інформаційно-аналітичний огляд інформації з обраної теми та зробити висновки; підготувати чітко структуровану доповідь; розробити наочні посібники, необхідні для презентації проекту; представити проект, залучаючи набуті навички проведення презентації іноземною мовою та сучасні мультимедійні ресурси.

Роль викладача в процесі підготовки проекту не обмежується консультативною діяльністю. Уміння використовувати метод проектів є показником високої кваліфікації, прогресивності професійної діяльності викладача, спрямованості на творчий розвиток студентів.

Особливого значення при цьому набуває вміння організувати спільну діяльність викладача із студентами, а також діяльність студентів в проектних групах. Під час підготовки та представлення проекту студенти застосовують навички проведення презентації, набуті на практичних заняттях з іноземної мови за професійним спрямуванням.

Презентація проекту експлікує не тільки певні мовленнєві навички та вміння, знання відповідного лексико-граматичного матеріалу, але й навички структурування та логічного викладу інформації, взаємодії з аудиторією, постановки питання та надання відповіді, навички аргументації.

По-перше, специфіка формування іншомовної комунікативної компетентності в методі проекту не є простим набором знань, умінь та

навичок, що складається з їхньої суми, очевидно, недостатньо дати соціокультурну інформацію чи часткові вміння з правил поведінки при міжкультурній комунікації. Майбутній фахівець повинен не стільки володіти інформацією, скільки бути готовим до застосування своїх знань, умінь та навичок для розв'язання проблемних соціокультурних ситуацій під час спілкування.

По-друге, на основі методу проектів відбувається формування ключових компетентностей, що є основою при формуванні комунікативної компетенції майбутнього фахівця. Більш того, цей підхід дозволяє по-новому поглянути на традиційну систему освіти та сприяє впровадженню нових технологій та методів навчання, тобто такий підхід якісно перетворює освітній процес на всіх рівнях.

В основу проектного методу покладена ідея, що відображає сутність поняття «проект», його прагматичну спрямованість на результат. Цей результат можна побачити, осмислити, застосувати в реальній практичній діяльності.

В лінгвістичному аспекті студенти отримують можливість практичного застосування набутих лексико-граматичних знань і комунікативних компетенцій.

Цікаво відзначити, що в наші дні, рекламні висловлювання по телебаченню чи радіо або тексти навіть на одязі, об'яви та лозунги на робочих місцях виконують саме функцію іншомовної комунікативної компетенції. (Напр. *You name it – we have it! Keep smiling! Keep your spirits up! Don't worry! Be happy! Care killed a cat, not work! Phone us and we're there! Cheers!*).

Метод проектів дозволяє розвивати пізнавальні інтереси студентів, уміння самостійно конструювати свої знання, орієнтуватись в інформаційному просторі, критично мислити. Застосування проектною методикою відкриває широкі можливості для формування іншомовної комунікативної компетенції студентів. Зрештою, проектна методика не тільки стимулює інтерес до пізнавальної діяльності, але й формує у студентів свідомий підхід до власної освіти.

Таким чином, досліджуючи реалізацію проектного методу як засобу формування іншомовної комунікативної компетенції на заняттях з іноземної мови за професійним спрямуванням, серед його переваг у порівнянні з іншими підходами слід відмітити, що саме він

розширює можливості підвищення ефективності та якості професійного навчання фахівців за рахунок перегляду кваліфікаційних характеристик, які об'єктивно демонструють не лише перманентну мінливість суспільного буття, але й його послідовну зорієнтованість на подолання соціальних та економічних проблем на шляху до глобальної, континентальної й регіональної інтеграції.

Проектна робота вдало поєднує самостійну та індивідуально-консультативну роботу студентів і слугує одним з методів підвищення мотивації студентів в процесі формування іншомовної комунікативної компетенції.

Список використаних джерел:

1. Бориско Н.Ф. Общевропейские компетенции владения иностранным языком: изучение, обучение, оценка. Анализ некоторых аспектов. *Іноземні мови*. 2005. № 1. С. 8–14.

2. Иванов Д.О., Митрофанов К.Г., Соколов О.В. Компетентностный подход в образовании. Проблемы, понятия, инструментарий : учеб.-метод. пособие. Москва : АПК и ПРО, 2003. 101 с.

3. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, навчання, оцінювання. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.

4. Нагач М. Застосування методу проектів у вивченні іноземних мов. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal//Soc_Gum/Vchdpu/ped/2012_101/Nagach.pdf

5. Аліксійчук О., Федорчук В. Проектна діяльність студентів у процесі опанування навчальної дисципліни «Шкільний курс світової художньої культури та методика його викладання» : навч.-метод. посібн. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2008. 31 с.

Парчевська Д.Д.

студентка,

Науковий керівник: Ібрагімова С.В.

старший викладач,

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

**СПОСОБИ ПЕРЕДАЧІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ
СТРУКТУРНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФРАНЦУЗЬКИХ
ТЕРМІНІВ (НА МАТЕРІАЛІ ПАТЕНТУ НА ВИНАХІД
СА 2970513 НАБІР ДЛЯ ПРИГОТУВАННЯ ДИТЯЧОГО
ХАРЧУВАННЯ ДЛЯ НОВОНАРОДЖЕНИХ)**

Перекладацькі трансформації вже давно цікавлять лінгвістів і становлять об'єкт дослідження багатьох учених. Так, В. Н. Комісаров наводить свою класифікацію [1, с. 172–176]. В першу чергу він виділяє лексичні (які, в свою чергу, поділяються на формальні (транскодування (до якого входять транскрипція, транслітерація, змішане й адаптивне транскодування) та калька) і лексико-семантичні (конкретизація, генералізація та модуляція). За ними слідує граматичні (дослівний переклад, поділ і об'єднання речень, граматичні заміни). Насамкінець, учений виділяє лексико-граматичні трансформації (антонімічний і описовий переклади, компенсація).

Л. К. Латишев поділяє перекладацькі трансформації за іншим принципом. Він виділяє просту підстановку, семантичний аналог або контекстуальну заміну, просту та складну альтернативні підстановки [2].

Саме ці класифікації було використано при дослідженні термінів франкомовного патенту СА 2970513 НАБІР ДЛЯ ПРИГОТУВАННЯ ДИТЯЧОГО ХАРЧУВАННЯ ДЛЯ НОВОНАРОДЖЕНИХ [4]. Було здійснено учбовий переклад його тексту з експериментальною метою [3, с. 135], з використанням онлайн-словників Reverso.net [5] і Larousse [6].

Було виявлено, що найчастіше в тексті патенту трапляються французькі терміни, які складаються з одного елемента – іменника. Вони можуть перекладатися простою альтернативною підстановкою, яка полягає в тому, що з декількох варіантів перекладу слова

обирається один, але не основний. Наприклад: *une multiprise* – *подовжувач*, *l'appareil* – *пристрій*, *un boîtier* – *корпус*, *un plateau* – *платформа*, *une rotation* – *оберт*, *une centrifugeuse* – *соковичавниця*, *un ressort* – *пружина*, *un clapet* – *клапан*, *une base* – *основа*. Бачимо, що при перекладі зберігається один елементу у складі українського терміну-еквіваленту.

Крім того, для перекладу іменників було застосовано конкретизацію, яка передбачає підбір слова з вужчим, ніж у мові оригіналу, значенням. Так, французька лексема *une base*, яка виражена іменником, замінюється на українську лексиому з'єднувальна *основа*. На основі французької лексеми *une base (основа)* шляхом додавання утворилася термінологічна одиниця *з'єднувальна основа*, яка семантично звужує, тобто конкретизує значення терміну *une base*. Така ж ситуація і з терміном *le mixeur*, єдиний структурний елемент якого, – іменник, – теж перекладено словосполученням – *модуль змішування*. Наведені термінологічні одиниці перекладено з уточненням деталей, які допомагають краще зрозуміти, про що йдеться. Перетворення французької лексеми в українську лексиому шляхом додавання з конкретизацією значення є розповсюдженим способом перекладу одноелементних французьких термінів (іменників) патенту.

Також, було використано метод складної альтернативної підстановки, яку застосовують, коли необхідний варіант перекладу відсутній у словнику та його потрібно підбирати, виходячи зі змісту конкретного речення. У нашому випадку, це такі терміни як *une encoche* – *виїмка*, *un tiroir* – *ємність*. Саме ці варіанти перекладів найкраще підходили до контексту обраного патенту, проте в словнику таких значень не наведено. Саме це стало причиною вибору такої трансформації.

Насамкінець, застосовується також адаптивне транскодування, яке полягає в адаптації форми лексеми мови оригіналу до фонетичної та/чи граматичної структури мови перекладу. У випадку з іменником *des microcontacts*, перекладеного як *мікроконтакти*, бачимо саме такий випадок – звучання основ слів у обох мовах дуже схоже, але все ж мовна і написання їхніх закінчень відрізняється.

Другим за частотою вживання в патенті є термін, що складається з двох елементів. Для французького науково-технічного дискурсу типове поєднання іменника та прикметника.

При перекладі іменників у таких словосполученнях українською мовою переважає метод простої альтернативної підстановки. Так, наприклад, це продемонстровано у випадку з лексемою *une prise électrique*, де іменник *prise* перекладено як *розетка*, а прикметник *électrique* – електрична, що є адаптивним транскодуванням. Слід також зазначити, що в усіх словосполученнях із такою структурою вжито транспозицію, тобто перестановку місцями іменника та прикметника, тому що через неспівпадіння структур двох мов при перекладі неможливо зберегти однаковий порядок слів. У лексемі *un robot multifonctions* (багатофункціональний *комбайн*), іменник *robot* перекладено як *комбайн*, тому що саме цей варіант підходить до теми обраного патенту. Переклад слова *multifonctions* – це калька, яка не порушує норми української мови.

У всіх наведених далі словосполученнях, іменники також перекладаються простою альтернативною підстановкою, а от прикметники мають свої особливості. Так, у терміні *une molette tournante* (обертове *колесо*), прикметник *tournante* перекладено простою підстановкою, тобто у цього слова є лише один відповідник у словнику, який ми й розглядаємо. У синтагмі *un réseau électrique* (електрична *мережа*), прикметник *électrique* перекладено адаптивним транскодуванням, а також вжито транспозицію. Така ж ситуація і в наступних словосполученнях: *un appareil électrique* – електричний *прилад*, *un axe vertical* – вертикальна *вісь*, *un axe horizontal* – горизонтальна *вісь*.

Проста підстановка, яка передбачає наявність лише одного відповідника в словнику, застосовується в таких прикладах: у словосполученні *un connecteur électrique* (електричний *з'єднувач*), де іменнику *connecteur* відповідає еквівалент *з'єднувач*, а прикметник *électrique* перекладено адаптивним транскодуванням; у синтагмі *la consommation électrique* (*споживання електроенергії*), де для слова *électrique* вжито граматичну заміну, адже французький прикметник замінено на український іменник у родовому відмінку, що є більш властивим для науково-технічного дискурсу української мови.

Якщо брати до уваги не лише іменники в складі лексiom, а переклад синтагми в цілому, то бачимо застосування методу простої підстановки, який передбачає наявність лише одного еквіваленту в

словнику. Це показано в такому прикладах: словосполучення *le courant électrique* має прямий відповідник у словнику – *електричний струм*. Отже, це збільшує точність перекладу, як і у випадку з лексикою *l'énergie électrique* – *електрична енергія / електроенергія* (тут знову вжито транспозицію щоб уникнути невластивих українській мові моделей утворення словосполучень).

Окрім того, застосовується й метод знаходження семантичного аналогу, або ж контекстуальної заміни, який полягає у виборі відповідника згідно з контекстом. До прикладу, словосполучення *un câble indissociable* (*інтерфейсний кабель*) було перекладено, опираючись на його дефініцію та контекст патенту.

Останній метод перекладу синтагм типу «іменник+прикметник» – це калька. Наприклад, до словосполучень *une interface utilisateur* (*інтерфейс користувача*) та *un module stérilisateur* (*модуль стерилізатора*), застосовано такий метод, тому що такий переклад не порушує норми української мови, тож вважаємо вживання кальки можливим. Для іменників *interface* і *module* застосовано змішане транскодування, а іменники *utilisateur* і *stérilisateur* перекладено граматичною заміною (іменниками в родовому відмінку *користувача* та стерилізатора відповідно), оскільки така модель утворення словосполучень більш властива українській мові.

Таким чином, можна зробити висновок про частоту використання перекладацьких трансформацій при перекладі термінів патенту. Найпопулярнішою є проста альтернативна підстановка, за якою слідує проста підстановка, транскодування, конкретизація, калька та контекстуальна заміна.

Список використаних джерел:

1. Комиссаров В. Н. Теория перевода: (Лингвистические аспекты). Москва : Высш. шк., 1990. 250 с.
2. Латышев Л. К. Технология перевода. Москва : НВИ – Тезаурус, 2001. 278 с.
3. Терехова С. І. Вступ до перекладознавства : навч.-метод. комплекс для студентів-іноземців філологічних факультетів ВНЗ зі спеціальності «Філологія» (Переклад рос. та англ. мови). Київ : Освіта України, 2013. 180 с.
4. Patent 2970513 Summary. Government of Canada, Gouvernement de Canada. URL: <https://brevets-patents.ic.gc.ca/opic-cipo/cpd/eng/patent/2970513/summary.html>

?query=%28cuisine%29+AND+inventor-country%3A%28FR%29+AND+language%3AFR+&type=advanced_search (дата звернення: 03.11.2022).

5. Reverso.net. URL: <https://context.reverso.net/%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B2%D0%BE%D0%B4/> (дата звернення: 03.11.2022).

6. Larousse. URL: <https://www.larousse.fr/> (дата звернення: 03.12.2022).

Sabat Svitlana

Assistant Professor,

Lviv Polytechnic National University

CRITICAL THINKING SKILLS IN THE ENGLISH LANGUAGE CLASSROOM

The term 'Critical thinking' increasingly appears in the world of education and language teaching and is considered to be one of the key skills for any 21st-century learner (Hughes, 2014).

It was coined by American philosopher and educator John Dewey in the book 'How we think' (1910) and was adopted by progressive education as a core goal that offered a dynamic modern alternative to traditional educational methods such as rote learning (Dewey, 1910).

But even before Dewey used the term, there were signs of critical thinking throughout human history. The intellectual roots of critical thinking can be traced back to the teaching practice and vision of Socrates 2,500 years ago. His method of questioning is now known as 'Socratic Questioning'. It remains one of the best strategies to teach critical thinking. Socrates established the importance of seeking evidence, closely examining reasoning and assumptions, and analysing basic concepts. In his mode of questioning, he highlighted the need in thinking for clarity and logical consistency.

Critical thinking is interpreted and defined in various ways. According to Edward Glaser (1941), critical thinking is 'the ability to think critically.'

He pointed out that critical thinking involves several things: an attitude of being disposed to consider thoughtfully the problems and subjects that come within the range of one's experiences; knowledge of the methods of logical inquiry and reasoning; some skill in applying those methods (Glaser, 1941).

R. Paul and L. Elder considered the skill of critical thinking transferable to any subject, content or problem in which the thinker improves the quality of his or her thinking (Paul & Elder, 2006).

In 1956 Benjamin Bloom worked towards developing a system of thinking that would go beyond traditional rote learning in education and encourage 'high-order' thinking. At the core of Bloom's Taxonomy is a

series of skills that teachers should develop in their learners to make their students learn more effectively.

John Hughes (2014) in his 'Critical Thinking in the Classroom' summarised a set of sub skills which take the learner from a 'lower-level' thinking to 'higher-level' thinking: Remembering involves students recognising and recalling what has been taught. This could be tested by having students match a list of words to their definitions or, in a reading lesson, by having students answer Who, What, and When questions.

Understanding implies students constructing meaning with existing knowledge.

Applying means students testing out newly gained knowledge in a controlled way. The applying stage represents the first step toward the use of language for real communication. In the language classroom, this often means answering some comprehension questions or filling in a table with some facts and figures.

Analysing requires students breaking concepts down into individual parts and seeing how they contribute to overall structure or meaning. This can take place at a text level (reading an argument and identifying supporting evidence), or at the word or sentence level (students try to work out a grammatical rule from the language in context).

Evaluating calls for students to make judgments based on their own or someone else's criteria. Evaluating naturally flows from analysing. Examples of such tasks include having students analyse a text to identify the different arguments, and then evaluate which are the most and the least convincing. Evaluating also includes checking and critiquing other students' works (watching peers give a presentation and then giving feedback).

Creating suggests students come up with original or unique ideas using language and concepts they have learned. Examples might include telling a story, giving a presentation, taking part in a role-play, or writing an essay.

Critical thinking is a key study skill at the university level. The use of critical thinking helps students to analyse, assess and evaluate more effectively. Multiple activities performed in the communication environment of the language classroom help develop students' critical thinking. These activities include: providing arguments for/against, brainstorming, considering alternatives, organising ideas in a logical sequence, identifying similarities and

differences, summarising and concluding, predicting, reflecting, and writing opinion essays (Hughes, 2014).

Critical thinking in the area of language learning can be presented in speaking activities through strategies that involve debates, discussions, and reflective interactions. These activities provide opportunities for students to research for information and present their ideas. In reading activities students analyse, evaluate, reflect, identify main ideas, and infer. In relation to writing, students write research papers, source information, report, paraphrase, summarise, reference, and evaluate evidence. Students are taught to use the language to communicate their ideas via a written report and a presentation. In relation to listening, students listen, write reflective paragraphs on listening tasks, identify main ideas, and synthesise and summarise the material (Tuzlukova, 2017).

There are many benefits of using critical thinking activities in the ELT classroom. Effective learning involves thinking reflectively (being curious), rationally (thinking analytically), and reasonably (coming to sensible conclusions). Teachers should integrate these activities into their classroom practice. They aid fluency and the production of authentic language, and motivate learners to generate new and original ideas or discover alternative solutions. Learning a language means employing different thinking skills: basic comprehension, critical thinking, and creative thinking.

References:

1. Dewey, J. (1910) *How We Think*. Boston : D.C. Heath. Retrieved from: <http://archive.org/details/howwethink000838mbp>
2. Glaser, E. (1941) *An Experiment in the Development of Critical Thinking*. New York : Bureau of Publications, Teachers College, Columbia University.
3. Hughes, J. (2014) *Critical Thinking in the Language Classroom*. ELI. Retrieved from: <http://www.elionline.com/eng/teachers-area/critical-thinking> (accessed November 2022).
4. Hughes, J. (2014) Webinar: Critical Thinking in ELT Classroom, National Geographic Learning YouTube Channel, 31/03/2014. Retrieved from: <https://www.you-tube.com/watch?v=QZxIaVyVBhE> (accessed November 2022).
5. Paul, R. & Elder, L (2006) *The Miniature Guide to Critical Thinking: Concepts and Tools*. Dillon Beach, CA : Foundation for Critical Thinking, 4th edition.
6. Tuzlukova, V., Busaidi, Al. and Burns, S.L. (2017) *Critical thinking in the language classroom: Teacher beliefs and methods*. Retrieved from: <https://www.researchgate.net/publication/317763720>

ТЕОРІЯ ЛІТЕРАТУРИ, ПОРІВНЯЛЬНЕ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Цівінська Ю.В.

аспірантка,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

МЕТРИЧНІ ТА РИТМІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ РАННЬОЇ ПОЕЗІЇ СЕРГІЯ ЖАДАНА

Попри відомість і популярність постаті Сергія Жадана, чимало аспектів його творчості наразі залишаються поза увагою науковців або досліджені недостатньо. Одним із таких аспектів є віршознавчий, незважаючи на те, що певні зрушення у цьому напрямку є (масмо на увазі, перш за все, дослідження Н. Гаврилюк, В. Соловія, Н. Костенко, Я. Ходаківська та ін.).

Одна з перших збірок «Цитатник» (1995) вміщує 32 поезії: 15 із них об'єднані в чотири цикли, ще сімнадцять – поза циклами. У книзі зібрані тексти з двох попередніх книг: «Рожевий дегенерат» та «Генерал Юда» (перша з них – самвидав). Тому саме «Цитатник», на наш погляд, якнайповніше відображає характерні риси ранньої поетичної творчості С. Жадана.

За дослідженнями Н. Костенко, кінець 80-х – початок 90-х років ХХ століття став кульмінаційним етапом в активному використанні неklasичних віршових форм – 56,1% усіх текстів [3, с. 55]. Хоча протягом 90-х та початку 2000-х років їхня роль значно послаблюється, тому класичні форми повертають собі першість (60%).

Такий відступ силабо-тоніки виразно помітний і на прикладі досліджуваної збірки С. Жадана. Однак, попри те, що, на думку Х. Венгринюк, «Сергій Жадан вже давно вбив силабо-тоніку» [1], автор не відмовляється від класичного віршування повністю. Серед аналізованого матеріалу фіксуємо п'ять віршів з двоскладовими розмірами (16% від усіх текстів). Один із них – «Все, як завжди...» –

написано п'ятистоповим хоресом. Серед ямбічних зразків в однакових кількостях використано чотири- та п'ятистопові розміри.

Схожу картину в розвитку української метрики й ритміки можна помітити у футуристів, які максимально відтіснили класичну версифікацію на маргінес. У випадку з творчістю С. Жадана це зумовлено, очевидно, не тільки провідними тенденціями в поезії ранніх 90-х, а й з близькістю автора до текстів М. Семенка, про естетично-філософські погляди якого він захистив кандидатську дисертацію, на що звертає увагу і Я. Ходаківська [4, с. 73]. Окрім того, за словами самого С. Жадана, видання творів поета-футуриста, що свого часу було революційним, стало для нього знаковою й важливою книгою.

У тексті «Тобі гадають на руці» спостерігаємо явище нарощення одного складу в другому та третьому рядках кожного катрена. Але останній – скорочений вдвічі (Я 2), що автоматично переносить змістовий пуант на закінчення фрази.

Привертає увагу ритміка поезії «Цитатник», де помічаємо подібне явище. Усі строфи написані чотиристоповим ямбом, проте кожен останній рядок строфи коротший на одну стопу (Я 444443). Очевидно, що такий прийом разом з прикінцевою низхідною інтонацією конденсує думку, роблячи акцент на останніх словах, як-от:

Іще існує відчуття,
 ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡
 що все гаразд, та до пуття
 ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡
 це відчуття ні я, ні ти
 ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡
 в собі не можемо віднайти,
 ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡
 тому сприймаємо життя
 ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡
 з відсутністю мети [2, с. 51].
 ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡

Перехід від силабо-тоніки до некласичних структур відбувається за посередництва перехідних метричних форм, частка яких становить 12%. Зокрема, в основі метрики вірша «Варшава» – чотиристоповий амфібрахій, у якому окремі міжкітві інтервали скорочуються до одного складу, порушуючи цим чіткий метричний малюнок, що

дозволяє класифікувати його як дольник (лише у двох рядках переважають односкладові міжктові інтервали). Схожу близькість до силабо-тоніки спостерігаємо й у тексті «Диск вечірнього сонця блазнювато навис...», у якому перший і другий піввірші кожного рядка – чистий анапест; на місці ж цезури часто з'являється «зайвий» склад (цезурове нарощення), що викликає асоціації з ритмом тактовика. За дослідженнями Я. Ходаківської, це єдиний випадок у збірках С. Жадана, виданих з 1995 по 2016 рік, де в перехідній метричній формі поєднано тонічні розміри із класичним [4, с. 77].

Нерізкий, поступовий розрив із силабо-тонікою відчутний і в інших творах, для яких характерна стійкість дольникових ритмів. Проте в площині неklasичних форм помітні «вкраплення» тактовиків й акцентного вірша (меншою мірою), наприклад:

Тож коли ти дивився і тебе не приймало,	2–2–3–2–1	Тк4
Як в пісок врастають міста,	2–1–2–	Дк3
Його тіло розмазували, мов жовте масло.	2–2–4–1–1	Акц4
По м'якоті житній хреста [2, с. 12].	1–2–2–	Дк3

Використання дольників і тактовиків у збірці «Цитатник» спорадичне. Простежити якусь системність чи повторюваність форм не вдається. Але варто бодай спробувати виокремити ті конструкції, які є найуживанішими. Серед триктових дольників найпоширенішою формою є 1–2–1, серед чотириктових – 1–2–1–2–1 та 1–1–2–2–1.

У «Цитатнику» знаходимо й акцентний вірш – «Якось-таки ти виріс в цій шпарці поміж дерев...», певної організованості якому надають римовані закінчення:

І потім, підстрелений на кордоні, ти, що вже мав потонути давно,
 все ж тримав у пам'яті небо, котре здавалося чистим,
 і надійно сховані золоті червінці, які тягнули на дно,
 зводячи на пси твій потяг вирватися за межі Вітчизни [2, с. 22].

Все ж половина текстів досліджуваної збірки – верлібри. Така пропорція демонструє опозиційне ставлення поетів початку 90-х до класичного віршування. Шукаючи нових шляхів у змістовому плані й лексичному вираженні, автори спровокували різючі зміни й у формах, підтримуючи у цьому позиції вісімдесятників.

За обсягом це короткі або середньої довжини твори філософського (наприклад, цикли «Атеїзм», «Самогубці») чи навіть медитативного

характеру (перша частина циклу «НЕП»), яким притаманний хаотичний поділ на строфи, очевидно, на смисловій основі та монологічна форма.

Відносно невелика для верлібру довжина рядків (переважно до десяти складів) робить динамічним авторське мовлення, що й відрізняє ці твори від прозових. Зважаючи на це, різке скорочення рядка робить акцент, змушує зупинитися й перечитати вдумливо:

вони жили довго й щасливо
а потім померли –
в один день і в одному
гетто [2, с. 39].

Отже, для ранньої поетичної творчості С. Жадана характерне різноманіття метричних та ритмічних форм. Найактивніше автор працює з верлібрами (50%), менше – з тонічними розмірами, які одночасно тяжіють до нерегульованості, але й близькі до силаботоніки. Більше варіацій та взаємодії помітно серед дольників і тактовиків, акцентних рядків значно менше. Таке поєднання різних систем віршування по-різному відображається в наступних збірках автора, що стануть об'єктами подальших досліджень.

Список використаних джерел:

1. Венгринюк Х. Жадан Сергій. Марадона. Вкурсі.ком : веб-сайт. URL: <http://k-vengryniuk.vkursi.com/234.html> (дата звернення: 01.12.2022).
2. Жадан С. Цитатник: (Вірші для коханок і коханців) / авт. післямови О. Різниченко; вступ. слово А. Кокотюхи. Київ : Смолоскип, 1995. 62 с.
3. Костенко Н. Українське віршування ХХ століття : навчальний посібник. 2-ге вид., випр. та доп. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2006. 287 с.
4. Ходаківська Я. Вірш Сергія Жадана: ритміка тактовика. *Віршознавчий семінар. Український тонічний вірш: Дк, Тк, Акц, В. в. Тактовик: типологія форм: Збірник наукових праць* / Упор.: Н. В. Костенко, Н. І. Гаврилук, О. Г. Бросаліна. Київ, 2017. С. 71–85.

ТЕОРИЯ І ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ

Zornytskyi Andrii

*Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Zhytomyr Ivan Franko State University*

ON POSSIBLE CONTEXTUAL EQUIVALENTS FOR CERTAIN TERMS IN MIKHAIL BULGAKOV'S NOVEL 'THE MASTER AND MARGARITA' AS TRANSLATED INTO ENGLISH

As is common knowledge, the novel in question was and remains popular with modern Western readers and has been translated into a vast number of languages, English among them. And yet, in many cases there arise certain doubts as to either the 'unclearities' of the original [7, p. 124] or whether corresponding translations are fully convincing. The three translations selected for the present analysis are chosen on purpose to represent a *British* version, an *American* version, and a more contemporary translation done in part by a *native speaker* (all marked below as, accordingly, translation 1, translation 2, and translation 3). Whereas in terms of particular lexemes analyzed, it is of interest to consider some cases of what might be called 'Soviet Newspeak' which, for obvious reasons, lack established English equivalents. For example:

№	Vocabulary unit and the original context	Translation 1 (by Michael Glenny)	Translation 2 (by Diana Burgin and Katherine O'Connor)	Translation 3 (by Richard Pevar and Larissa Volokhonsky)
1.	«За <i>квартирным</i> <i>вопросом</i> открывался роскошный плакат, на котором изображена	«Past the housing problem hung a gorgeous poster showing a cliff, alongside whose summit rode a man <i>on a</i>	«Behind «Housing Concerns» was a lush poster depicting a horseman in a <i>Caucasian cloak</i> riding	«Beyond the housing question there opened out a luxurious poster on which a cliff was depicted and, riding on

2.	была скала, а по гребню ее ехал всадник в <i>бурке</i> и с винтовкой за плечами» [2, р. 383].	<i>chestnut horse</i> with a rifle slung over his shoulder» [3, р. 58].	along the crest of a mountain cliff with a rifle slung over his shoulders» [4, р. 46].	its crest, a horseman in a <i>felt cloak</i> with a rifle on his shoulder» [1].
----	---	---	--	---

While *бурка* in the sartorial sense presents an obvious case of *realia* proper (following R. Zorivchak, it seems worthwhile to use the late Latin *realis* – ‘related to things’ by way of ascribing to it the same meaning as is peculiar to its Ukrainian counterpart) [6, p. 56] and is fairly well rendered as «Caucasian felt cloak», the characteristic blunder made by Michael Glenny – apart from its being a symptom of the translator’s inattentiveness or poor command of the source language – serves as a vivid illustration of *realia* homonymy. And whereas *сивка-бурка* (*вещая каурка*) – ‘a horse from Russian fairy-tales giving its master pieces of advice and having the magical property of changing the latter’s look and traveling through the air to a desired place’ – should also be classified with *realia* proper, when used in the figurative sense it becomes an example of pseudo *realia*, thus making the suggested variant of its rendition, if not for the wrong preposition in the original, not so utterly and completely erroneous.

Another characteristic instance of pseudo *realia* is found in the Soviet Newspeak locution *квартирный вопрос* (probably, best rendered as «Housing Concerns») its *realodesignatum* devoid of cultural, but not *social* specificity (for *квартирный вопрос* was about a free, state-allotted domicile, peculiar to the Soviet setup; mark S. Vlahov and S. Florin’s perspicacious observation: «Thus, in addition to the connotative meaning and the *national coloration* of ordinary *realia*, Sovietisms possess a specific *social coloration* peculiar to the Soviet setup and it is in this that they, in a number of cases, differ from other *realia*») [5, p. 143]. Compare a similar instance presented by the vocabulary unit *жипплощадь*, which, in its turn, can be typologically compared to the Nazi-era German term *Lebensraum*:

3.	«...с заявлениями, в которых содержались претензии на жилплощадь покойного» [2, p. 422].	«...written pleas of their urgent need of <i>vacant housing space</i> » [3, p. 103].	«...to submit claims for the <i>vacated rooms</i> » [4, p. 78].	«...with declarations containing claims to the deceased's <i>living space</i> » [1].
----	---	--	---	--

Another example may be as follows:

4.	«Он хотел позвать домработницу Груню и потребовать у нее <i>пирамидону...</i> » [2, p. 404]; «Придя, был встречен домработницей Груней, которая объяснила, что сама она только что пришла, что она приходящая... » [2, p. 408].	«He wanted to call his <i>maid</i> , Grunya, and ask her for an <i>aspirin...</i> » [3, p. 83]; «When he arrived he had been met by Grunya the <i>maid</i> , who explained that she herself had only just arrived because <i>she lived out...</i> » [3, p. 87].	«He wanted to call Grunya the <i>maid</i> and ask her for some <i>Pyramidon...</i> » [4, p. 64]; «When he arrived he was met by the <i>maid</i> Grunya, who explained that <i>she came in daily</i> and had only just arrived herself...» [4, p. 66].	«He wanted to call the <i>housekeeper</i> Grunya and ask her for <i>aspirin...</i> » [1]; «Having come, he was met by the <i>housekeeper</i> Grunya, who explained that she had just come herself, that she was <i>not a live-in maid...</i> » [1].
----	--	---	---	---

Despite the general contextual equivalence of words such as *служанка* («maid»), *экономка* («housekeeper»), and (*приходящая*) *домработница*, there feels to be a marked culture-specific difference in their connotations. Whereas the former two can be seen as distinctly «bourgeois,» the latter one (mark the Soviet Newspeak abbreviation-and-composition pattern of its formation and the «proud-sounding» constituent *работница*) smacks of the dawning social – or socialist – era, in this way being rather similar in function to such relatively modern name-lifting neologisms as *interior care provider*, *facility manager*, *sanitary engineer* etc. In view of that, it wouldn't be out-of-place to use (*live-out*) *domestic worker* as accurate in terms of both duties and connotations.

5.	«...тут же мысленно окрестил кабинет « <i>фабрикой-кухней</i> » [2, p. 414].	«...and he at once mentally christened this room 'factory kitchen': 95	«...Ivan mentally christened the office 'factory-kitchen'» [4, p. 72].	«...at once mentally christened this room the 'industrial kitchen'» [1].
----	--	--	--	--

While *фабрика-кухня* presents a rather simple case of *realia* proper, of interest, nevertheless, are variants of its translation into English, by far the best one among those available being «industrial kitchen,» whereas the other two sound either artificial (mark the inauthentic hyphenation of two nouns in «factory-kitchen») or misleading (for «factory kitchen» would be taken by many to mean ‘the kitchen of a factory’ rather than anything else). However, what seems to be lost even in the most convincing of them all is the idea why the association suggests itself to the character as *ironic*. For one thing, the figurative usage of the term can be accounted for by the general impression of immaculate novelty and increased automation (cf. «Ишь ты! Как в «Метрополе!») [2, p. 413], regrettably accompanied by uncooperative ways of the staff (cf. «В самом деле, засадили здорового человека в лечебницу, да еще делают вид, что это так и нужно!») [2, p. 413]. And yet, for another thing, the answer may also lie in the potential ambiguity of such wording, since *фабрика* simultaneously implies fabrication (cf. *фабрика липовых дел* and «Целое дело сшили!») [2, p. 416], while *кухня* conveys the parallel meaning of ‘specifically «technical», offstage, and rather unsightly part of some process’ (cf. *Я всей этой кухни не знаю!* etc.). In view of that, it seems rather preferable to use «cooking factory» as suggestive of similar implications (cf. *to cook (up)* – ‘to fabricate,’ *to be cooked* – ‘to be in an inescapably bad situation,’ *to be cooking* – ‘to be happening or planned (*esp. of something undesirable*)’ etc.).

Thus, the question of contextual equivalents to Soviet-time neologisms is far from closed and awaits further research.

References:

1. Bukgakov, Mikhail (1997) *The Master and Margarita*. URL: https://web.archive.org/web/20110606093139/http://lib.ru/BULGAKOW/master97_engl.txt (accessed 14 December, 2022).

2. Bulgakov M. (1989) *Izbrannye proizvedeniya* [Selected works], vol. 2. Kyiv: Dnipro. (in Russian)
3. Bulgakov Mikhail (1992) *The Master and Margarita*. London: David Campbell Publishers.
4. Bulgakov Mikhail (1997) *The Master and Margarita*. London: Picador.
5. Vlakhov S., Florin S. (1980) *Neperevodimoye v perevode* [The untranslatable in translation]. Moscow: Mezhdunarodnyye otnosheniya. (in Russian)
6. Zorivchak, Roksolana (1989) *Realiya i pereklad (na materialakh anhlovnykh perekladiv ukrayins'koyi prozy)* [*Realia and how to translate them (based on English translations of Ukrainian prose)*]. Lviv: Vydavnytsvo pry Lvivskomu derzhavnomu universyteti. (in Ukrainian)
7. Zornytskyi A. (2018) «Hermenevtychne kolo» iak mekhanizm interpretatsii oryhinalu pry roboti nad khudozhnim perekladom [The «hermeneutic ring» as a mechanism for interpreting the original while working at a literary translation]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya: Perekladoznavstvo ta mizhkulturna komunikatsiia*, no. 1, vol. 2, pp. 121–125. (in Ukrainian)

Ісакова А.К.

студентка,

Науковий керівник: Агєєва-Каркашадзе В.О.

кандидат філологічних наук,

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ «ГРА СЛІВ» В НАУКОВІЙ ПАРАДИГМІ

Гра слів з'являється в широкому діапазоні ситуацій комунікативного обміну, наприклад спонтанні прояви в повсякденному спілкуванні, стратегічне використання в рекламних повідомленнях, а також літературних текстах різних авторів, кінофільмах тощо. Гра слів – використання звукової, граматичної форми мовних одиниць для створення несподіваних фонетичних та семантико-стилістичних ефектів, що базується на обігранні суголосся слів при відмінностях у їх значеннях [3, с. 239]. В англійській мові вирізняють поняття гри слів «Wordplay» та каламбуру «Pun». Потрібно відзначити, що немає однозначного розділення між поняттями «гра слів» та «каламбур». Каламбур в основному розглядають як форму гри слів. Каламбури, ідіоматичні фрази, дивно сформовані вирази, панчалайни – усе це приклади гри слів. Каламбур, також відомий як паронوماзія, – це різновид мовної гри, у якій різні значення слів, що звучать однаково, використовуються для риторичного або комічного ефекту. Треба зауважити, що контекст має вирішальне значення для реалізації каламбуру, оскільки його практична роль (здебільшого комічна, саркастична і т.п.) здійснюється в певному контексті [6, с. 271].

Каламбури можуть базуватися на різних властивостях мови. Наприклад на особливостях вимови, правопису, морфології, словникового запасу або синтаксису. Залежно від форми гра слів може виражатися в двозначних словесних жартах, особливостях написання, у недотриманні правил граматики та інших мовних чинниках.

Через різні погляди щодо визначення гри слів також існують різні версії її класифікації. Українські дослідниці Т. Космеда й О. Халіман

ззначають, що на сьогоднішній день найбільш повно вивчено аналізоване явище на фонетичному, лексико-семантичному та фразеологічному рівнях, менше – на морфемному та словотвірному та дуже мало – на граматичному [2].

За Д. Делабастітою, каламбур поділяється на чотири категорії [5, с. 128]:

1. Омонімія (однакові звуки та написання).
2. Омофонія (однакові звуки, але різне написання).
3. Омографія (різні звуки, але однакове написання).
4. Паронімія (і в написанні, і в звучанні є невеликі відмінності).

Окрім стандартної класифікації на омофони, омографи і омоніми, йорданський дослідник Й. Бадер додає ще складений каламбур, рекурсивний і візуальний [4].

1. Складений каламбур – це речення, яке містить більше ніж один каламбур. Це можуть бути два омографічні каламбури, два омофонічні каламбури або суміш обох.

2. Рекурсивний каламбур – вид каламбуру, який вимагає розуміння першої частини жарту, аби зрозуміти другу половину.

3. Візуальний каламбур – це каламбур із зображенням (на додаток до вербальної частини або замість неї).

Незважаючи на численні спроби дослідників вивчити функціональні компоненти каламбуру, одностайної класифікації досі не прийнято. Водночас дослідження інформативних характеристик каламбуру показали його багатофункціональність, тобто він поєднує дані про різні функції одного прийому. Одним із найтиповіших різновидів функціональної інформації є естетична складова, яку має практично будь-який каламбур. Мета цієї складової – доставити естетичну насолоду реципієнту.

У літературі каламбури насамперед використовуються для створення комізму через їх легкодушний, дотепний характер. Але також можна назвати: створення гумору, демонстрація майстерності володіння мовою, провокація читача, привернення уваги до певних явищ і сатира соціальних явищ. Німецький лінгвіст Езме Вінтер-Фромель виділяє наступні функції гри слів: мотиваційна або дидактична функція використання гри слів у навчанні з метою підвищення мотивації чи уваги студентів, гра слів як засіб покращення

запам'ятовування висловлювання оратора, як у рекламних салоганах, гра слів як засіб переконання [7, с. 14].

Беручи до уваги перераховані вище функції, які складають неостаточний список, зрозуміло, що деякі з них навряд чи можна відокремити одна від одної на теоретичному рівні. У цьому відношенні мовна гра схожа на гумор. Функції та, відповідно, важливість, яку набуває мовна гра в тексті, можуть відрізнятися залежно від того, як гру слів розглядають під час перекладу.

Переклад гри слів – це складне питання, яка потребує детального вивчення з точки зору літератури, психології та особливо мовознавства. Найголовніша проблема, з якою стикаються перекладачі це те, що якби віртуозно людина не володіла вихідною та цільовою мовами, існують слова, які просто не піддаються перекладу. Деякі перекладачі навіть використовують тему про неперекладність гри слів як «перепустку» перед проблемою, тому виписують примітки або повністю їх виключають. У деяких випадках це може бути допустимим прийомом перекладу, але перекладач не має права називати цю перекладацьку проблему безнадійною.

Звісно рідко можливо перекласти каламбур із точно таким самим семантичним змістом, а також з тими самими формальними аспектами (вертикальний/горизонтальний, формальний зв'язок між компонентами гри слів, плюс вторинні характеристики гри слів), як у вихідному тексті. Щонайменше, деякі нюанси або неявне значення неминуче будуть втрачені в процесі. Дослідниця А. Є. Болдирева відзначає, що основою для творення каламбуру під час перекладацького процесу можуть бути: семантика обох стрижневих елементів або одного з них, нова семантична основа [1, с. 15].

Основні чотири стратегії перекладу – це передача (поділяється на точну та часткову передачу), компенсація, калькування та пропуск. Якщо гру слів не можна точно передати, то можна частково відтворити, змінивши значення або структуру каламбуру. У довгих текстах втрату одного каламбуру можна компенсувати створенням нового у відповідному сегменті. Якщо неможливо відтворити каламбур, який є центральним для уривка, перекладач може додати примітку перекладача до виноска, щоб пояснити гру слів або по-іншому вказати

на її зміст. Четвертий варіант – пропуск, коли гра слів не перекладається, не компенсується чи жодним чином не пояснюється.

Отже, гра слів вважається складним лінгвістичним феноменом через її розділення на категорії, підкатегорії та широкий функціонал. Проблема перекладу гри слів не втрачає своєї актуальності, адже специфіка перекладу таких текстів виражається не лише у збереженні практичного завдання, а й у повному відтворенні гумористичної складової іншою мовою.

Список використаних джерел:

1. Болдирева А. С. Переклад каламбурів як засобу створення гумористичного ефекту: до постановки проблеми. URL: <http://rgnotes.onu.edu.ua/article/download/93663/89202>

2. Космеда Т. А., Халіман О. В. Мовна гра в парадигмі інтерпретативної лінгвістики. Граматика оцінки. Граматична іграма (теоретичне осмислення дискурсивної практики). Дрогобич : Коло, 2013. 228 с.

3. Літературознавча енциклопедія : У двох томах. Т. 1 / Авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 608 с.

4. Bader Y. A Linguistic and Cultural Analysis of Pun Expressions in Journalistic Articles in Jordan (May 2015). Arab World English Journal (AWEJ) Special Issue on Translation. No. 4. DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2843998>

5. Delabastita, D., & Henry, J. (1996) Wordplay and Translation. *The Translator*, 2(2), 347–353.

6. Giorgadze, Meri. Linguistic features of pun, its typology and classification. *European Scientific Journal*. 2014. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/236415216.pdf>

7. Winter-Froemel, Esme. Approaching wordplay. Crossing languages to play with words. *Multidisciplinary perspectives*. 2016. P. 11–46.

НОТАТКИ

Наукове видання

ПРІОРИТЕТНІ ЗАВДАННЯ СУЧАСНОЇ ФІЛОЛОГІЇ І ЛІНГВІСТИКИ

**МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

Матеріали друкуються в авторській редакції

Дизайн обкладинки: А. Юдашкіна
Верстка: В. Удовиченко

Підписано до друку 28.12.2022. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 3,26. Тираж 100. Замовлення № 1222/37.
Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавництво «Молодий вчений»
65101, м. Одеса, вул. Інглезі, буд. 6/1
Телефони: +38 (095) 778 74 79, +38 (067) 695 64 10
E-mail: info@molodyivchenyi.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7641 від 29.07.2022 р.